Investors' Forum

Totorių g. 5-21,
LT-01121 Vilnius, Lithuania
Tel.: +370 5 275 52 58
Email: info@investorsforum.lt

2023 m. spalio 6 d.

Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministerijai

Vilniaus g. 33, LT-01506 Vilnius

el. p. ministerija@sam.lt

Lietuvos Respublikos Vyriausybės kanceliarijai

Gedimino pr. 11, LT-01103 Vilnius.

el. p. LRVkanceliarija@lrv.lt

DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS SVEIKATOS SISTEMOS ĮSTATYMO NR. I-552 8, 11, 13 IR 76 STRAIPSNIŲ PAKEITIMO ĮSTATYMO PROJEKTO DERINIMO

Šiuo raštu asociacija „Investors' Forum", kuri yra nepriklausoma didžiausių ir aktyviausių Lietuvos ekonomikos investuotojų verslo asociacija, vienijanti, be kita ko, sveikatos priežiūros paslaugų teikėjus (toliau – **Asociacija**), nori pateikti savo pastabas bei pastebėjimus dėl rengiamo Lietuvos Respublikos sveikatos sistemos įstatymo Nr. I-552 8, 11, 13 ir 76 straipsnių pakeitimo įstatymo projekto (toliau – **Projektas**), kuriuo įtvirtinamomis nuostatomis iš esmės daroma įtaka nepriklausomai asmens sveikatos priežiūros įstaigų (toliau – **ASPĮ**) veikai, yra kišamasi į jų ekonominį nepriklausomumą ir yra pažeidžiami Konstitucijos 29 ir 46 str.

Projekto 2 str. įtvirtinamas naujas įstatymo 11 str. 2 d. b punktas numatant, kad:

> *„2) šias mokamas asmens ir visuomenės sveikatos priežiūros paslaugas, už kurias jų gavėjai (juridiniai ir fiziniai asmenys) privalo sumokėti:*
> *<...>*
> *b) asmens sveikatos priežiūros paslaugas, kurios tais atvejais, kai šio Įstatymo 8 straipsnyje nurodytos įstaigos ir įmonės yra sudariusios sutartis su Valstybine ligonių kasa prie Sveikatos apsaugos ministerijos dėl šių asmens sveikatos priežiūros paslaugų teikimo ir apmokėjimo Privalomojo sveikatos draudimo fondo biudžeto lėšomis, tačiau pacientas neatitinka šiame įstatyme nustatytų šių valstybės laiduojamų (nemokamų) asmens sveikatos priežiūros paslaugų gavimo sąlygų, pacientui teikiamos kainomis, lygiomis Sveikatos draudimo įstatyme nustatyta tvarka nustatytoms šių paslaugų bazinėms kainoms;"*

Teikiame toliau nurodomas pastabas šiai Projekto nuostatai:

1. Nėra suprantami tokios nuostatos pateikimo motyvai, tokios nuostatos būtinybė. Manome, kad siekiant įtvirtinti tokią nuostatą turėjo būti parengtas ir išsamus poveikio vertinimas.

2. Tokios nuostatos nustatymas prieštarauja Konstitucijos 46 str. nustatytai ūkinės veiklos laisvei.

   Lietuvos Respublikos Konstitucinis Teismas yra ne kartą pabrėžęs, kad ūkinės veiklos laisvė nėra absoliuti, asmuo ja naudojasi laikydamasis tam tikrų privalomų reikalavimų, apribojimų; ***nustatomais apribojimais neleistina paneigti tokias esmines ūkinės veiklos laisvės nuostatas, kaip ūkinės veiklos subjektų lygiateisiškumas, sąžininga konkurencija; pagal***

Investors' Forum

Totorių g. 5-21,
LT-01121 Vilnius, Lithuania
Tel.: +370 5 275 52 58
Email: info@investorsforum.lt

Konstituciją valstybė negali neribotai kištis į asmens ūkinę veiklą; valstybė, reguliuodama ūkinę veiklą, turi laikytis asmens ir visuomenės interesų derinimo principo, užtikrinti ir privataus asmens (ūkinės veiklos subjekto), ir visuomenės interesus, siekti ne atskirų asmenų gerovės, bet būtent bendros tautos gerovės, kuri neturi būti priešpriešinama paties ūkio subjekto, kurio veikla yra reguliuojama, taip pat asmenų, įsteigusių, valdančių tą ūkio subjektą arba kitaip su juo susijusių, gerovei, jų teisėms ir teisėtiems interesams; ūkinės veiklos tarnavimu tautos gerovei negalima grįsti ar pateisinti tokio jos reguliavimo, kuriuo tam tikro ūkio subjekto teisės ir teisėti interesai būtų ribojami daugiau, nei būtina viešajam interesui užtikrinti, ūkio subjektams būtų sudarytos nepalankios, nevienodos ūkininkavimo sąlygos, būtų varžoma jų iniciatyva, nesudaroma galimybių jai reikštis (2010 m. rugsėjo 29 d., 2011 m. sausio 6 d., 2013 m. liepos 7 d. nutarimai).

Tai, kad šie principai nustatomu reglamentavimu būtų pažeidžiami, pagrindžia toliau nurodomi argumentai.

3. Esminė bazinių kainų pacientams taikymo sąlyga yra **(i)** ASPĮ sudarytos sutartys su VLK ir **(ii)** asmens atitikimas PSDF biudžeto lėšomis apmokamos paslaugos gavimo kriterijams. Jei šios dvi sąlygos nėra išpildytos, **nėra jokių teisinių prielaidų paslaugą teikti bazinėmis kainomis**. Todėl nėra suprantama, kokiomis priežastimis vadovaujantis yra siekiama įtvirtinti siūlomą reglamentavimą. Pabrėžtina, kad nagrinėjamu atveju, t.y. paslaugas teikiant ne bazinėmis kainomis tiems pacientams, kurie neatitinka PSDF biudžeto lėšomis apmokamų paslaugų gavimo kriterijų, nėra jokios diskriminacijos pacientų atžvilgiu. Kitaip tariant, **paslaugų teikimą bazinėmis kainomis yra teisėta ir pagrįsta užtikrinti tik tais atvejais, kai pacientai atitinka PSDF biudžeto lėšomis apmokamų paslaugų gavimo kriterijus.**

   Pacientas turi visas galimybės pats užtikrinti savo atitikimą nustatytoms sąlygoms ir gauti PSDF biudžeto lėšomis apmokamą paslaugą (pvz. gauti siuntimą, sumokant sveikatos draudimo įmokas). Jei asmuo dėl kažkokių priežasčių nusprendžia sąlygų neatitikti, vadinasi, **jis pats prisiima riziką, kad paslauga bus mokama**. Todėl **nėra teisinga teigti, kad pacientai tampa „diskriminuojami" dėl kainos, nes jie turi visas sąlygas paslaugą gauti nemokamai**.

4. Be to, nustatomu reglamentavimu **iškreipiama sveikatos draudimo veikimo ir apmokėjimo už bazines paslaugas esmė**, nes iš nuostatos formuluotės, **į šios nuostatos taikymo sritį pateks bet kokie asmenys, net ir nemokantys įmokų į PSDF**, nes jie, pagal nuostatos formuluotę, bus laikomi „*neatitinkančiais šiame įstatyme nustatytų šių valstybės laiduojamų (nemokamų) asmens sveikatos priežiūros paslaugų gavimo sąlygų".* Taigi, daugeliui asmenų (iš esmės visiems užsieniečiams, užsienyje gyvenantiems Lietuvos piliečiams), kurie neatitinka nemokamų (t.y. iš PSDF biudžeto lėšų apmokamų) paslaugų gavimo kriterijų, **paslaugos bus teikiamos tik už bazinę kainą, nors šie asmenys niekaip savo veikla neprisidėjo prie sveikatos sistemos kūrimo ir išlaikymo, taip pat iš esmės nėra jokių kitų prielaidų, kodėl jie galėtų pretenduoti į sveikatos paslaugas, apmokamas iš PSDF lėšų**. Kitaip tariant, pavyzdžiui, „prieš Kalėdas" atvykstantiems „pigiau pasigydyti" užsieniečiams paslaugos irgi bus teikiamos už bazinę kainą, nors, kaip minėta, šie asmenys nėra savo įmokomis prisidėję prie Lietuvos sveikatos sistemos išlaikymo.

   Toks paslaugų teikimas už bazines kainas paprasčiausiai neužtikrintų pagrįsto ir logiško vienodo požiūrio principo užtikrinimo, nes tokiais atvejais pacientai, atitinkantys sąlygas paslaugoms, apmokamoms iš PSDF biudžeto lėšų, gauti ir šių sąlygų neatitinkantys pacientai, paprasčiausiai yra objektyviai skirtingose situacijose, todėl ir jų vertinimas negali būti analogiškas.

5. Dar daugiau, tokiu reglamentavimu bus iš viso iškreipiama konkurencija tarp ASPĮ, taip pat ne pacientai, tačiau **ASPĮ taps diskriminuojamos**. Tos ASPĮ, kurios turi sutartis su ligonių kasomis, paslaugas asmenims, „*neatitinkantiems šiame įstatyme nustatytų šių valstybės*

Investors' Forum

Totorių g. 5-21,
LT-01121 Vilnius, Lithuania
Tel.: +370 5 275 52 58
Email: info@investorsforum.lt

laiduojamų (nemokamų) asmens sveikatos priežiūros paslaugų gavimo sąlygų“ privalės teikti bazinėmis kainomis. Kitos ASPĮ, kurios neturi sutarčių su ligonių kasomis, analogiškas paslaugas asmenims „*neatitinkantiems šiame įstatyme nustatytų šių valstybės laiduojamų (nemokamų) asmens sveikatos priežiūros paslaugų gavimo sąlygų*“ jau galės teikti tomis kainomis, kurias nusistatys pačios ASPĮ vadovo įsakymu. Taigi, esant objektyviai identiškoms situacijoms, ASPĮ galimybės nusistatyti kainas atžvilgiu taps diskriminuojamos tik dėl fakto, ar jos turi ar ne sutartį su ligonių kasomis. Esame įsitikinę, kad vien sutarties (ne)turėjimas nėra pakankamas pagrindas nevienodai vertinti ASPĮ ir dėl to sudaryti skirtingas sąlygas jų ekonominei veiklai.

Mūsų vertinimu, tokia **situacija yra Konstitucijos 29 str. įtvirtinto draudimo diskriminuoti pažeidimas**.

6. Nustatomu reglamentavimu **išvis yra paneigiama sukurtos sistemos, pagal kurią pvz. pacientai galėdavo gauti iš PSDF biudžeto lėšų apmokamas paslaugas turėdami siuntimą, esmė**. Kitaip tariant, nustatomu reglamentavimu yra sukuriamos tiesioginės paskatos pacientams nesikreipti siuntimo ir registruotis tiesiogiai pas specialistą, nes pacientai žinos, kad jie bet kuriuo atveju mokės tik mažas bazines kainas. Todėl neabejotinai sumažės besikreipiančiųjų dėl siuntimo, padaugės tiesiogiai besiregistruojančių pas specialistus. Toks reglamentavimas iš esmės **išsikreipia su dabar vykdomos sveikatos reformos tikslais**, kad būtų stiprinamas ir plečiamas paslaugų teikimas pirmiausia pas šeimos gydytoją, prieš pereinant gydytis pas specialistus.

   Tai taip pat prisidės ir prie neišvengiamo eilių pas specialistus didėjimo. Kartu bus prieštaraujama jau anksčiau Sveikatos apsaugos ministerijos inicijuotam reglamentavimui, nustatančiam siuntimų išdavimo tvarką, kurioje numatyta, kad konsultacijas teikia siunčiantysis specialistas ir tik kai šeimos gydytojas stokoja kompetencijos konkrečius klausimu ir jam reikalinga gydytojo specialisto nuomonė/konsultacija, tuomet išduodamas siuntimas pas specialistą. Tai skatins praktikos formavimąsi, kad gydytojai specialistai pradės teikti šeimos gydytojo kompetencijai priskirtus klausimus.

7. Argumentas, kad bazinės kainos jau atitinka tikrąją paslaugų kainą, su paskaičiuota įrangos amortizacija, neatitinka tikrovės. Pabrėžtina, kad visos ASPĮ (tiek privačios, tiek viešos) perka skirtingą įrangą (įranga gali skirtis savo kokybe, naujumu, funkcijomis, kas daro įtaką kainai), yra samdomi skirtingos kvalifikacijos ir patirties specialistai, yra patiriamos skirtingos patalpų išlaikymo sąnaudos, skiriasi papildomų ASPĮ įsigyjamų paslaugų kainos ir pan. Visi šie aspektai ir daro įtaką skirtingai galutinei ASPĮ paslaugų kainai. SAM, nustatydama bazines kainas, išveda tik labai subendrintą vidurkį, kuris visiškai neatitinka realybės ir atskirų ASPĮ kainų. Todėl toks reglamentavimas sudarytų tiesiogines prielaidas kai kurioms ASPĮ (ne tik privačioms, bet ir viešoms) eiti į nuostolį, nes tokios kainos paprasčiausiai nepadengia realių paslaugų kaštų. Bus sudaromos nepagrįstos prielaidos dempinguoti kai kurias paslaugas.

   Toks žingsnis yra visiškai neefektyvus ekonomiškai ir kertasi su konkurencijos logika. Be to, naujas reglamentavimas tiesiogiai užkirs kelią kokybei ir inovacijoms sveikatos sektoriuje. Įstaigos, dabar galėdamos nusistatyti jų išlaidas atitinkančias kainas, gali užtikrinti kvalifikuotų specialistų pritraukimą, reikiamos įrangos įsigijimą. Akcentuotina, kad kartais paslaugos yra teikiamos ir kelių specialistų, kas irgi yra įskaičiuojama į galutinę kainą. Kaip minėta, tai reikš, kad bus prarandamos bet kokios galimybės investuoti į naują įrangą. Be to, nesuprantama, iš kokių lėšų ASPĮ (taip pat ir viešos) turės mokėti atlyginimus specialistams, kokiomis paskatomis (kurių nebus) turės būti priviliojami nauji specialistai į įstaigas, iš kur bus galima kelti atlyginimus ir kaip ASPĮ reikės išlaikyti patalpas, gaunant tik bazinį apmokėjimą už paslaugas.

8. Galiausiai, visi išdėstyti argumentai argumentai įrodo, kad tokiais veiksmais būtų neteisėtai kišamasi į ūkinės veiklos laisvę, tam nesant būtinybės ir objektyvių pagrindų. Toks reglamentavimas sukurtų tiesiogines Konstitucijos 46 str. pažeidimo prielaidas.

Investors' Forum

Totorių g. 5-21,
LT-01121 Vilnius, Lithuania
Tel.: +370 5 275 52 58
Email: info@investorsforum.lt

Tikimės, kad atsižvelgsite į šiame rašte pateiktas pastabas. Kaip visuomet, esame pasiruošę bendradarbiavimui vykdomos sveikatos reformos kontekste.

Pagarbiai
Vykdomoji direktorė Rūta Skyrienė